

Gib in njegov odnos z občinstvom

Nagib, mednarodni festival eksperimentalnega giba

**SAMO GOSARIČ
ROK VEVAR**

Delavnica Za dramaturgijo giba v Amsterdamu delujočega srbskega dramaturga **Igorja Dobričića** je nudila ustvarjalcem različnih področij vpogled dramaturga praktika v celoto umetniškega procesa. Pri tem uporablja Dobričić dva pristopa, od katerih se vsak osredotoča na drug vidik umetniškega dela, po načelu, da polovico dela ustvari sam ustvarjalec, drugo polovico pa publika oz. družbeni kontekst, v katerem se umetniško delo pojavi. Tako je bil prvi dan delavnice posvečen "postavljanju gradbenega odra", pri katerem dramaturg pomaga umetniku pri nabiranju materiala in predvsem preprečuje blokade v ustvarjalnem procesu, da bi se umetniško delo lahko sestavilo v celoto po svoji lastni logiki, drugi dan pa se je delavnica osredotočala na "vpisovanje", načine, kako se umetniško delo vpisuje v družbene kode: od neposrednega odziva občinstva in medijev do odnosa do financierjev in širšega družbeno-političnega okvira.

Kot par

Razumevanje vloge občinstva v umetniškem delu je bilo razvidno v obeh delih koreografinje in plesalke **Keren Levi**, ki - kot v Amsterdamu delujoča Izraelka - izhaja iz istega ustvarjalnega kroga kot Dobričić. V duetu Kot-par (Couple-like) s soplesalcem in soustvarjalcem **Ugom Dehaesom** je bila navzoča subtilna igra med enostavnim gibalnim materialom in recepcijo občinstva, ki je bilo povabljen, da v njem prepozna elemente intimnega partnerskega odnosa. Skozi potek predstave se izrisujejo različni družbeni diskurzi razumevanja telesa para: lahko je to družabni ples, lahko je to čista gmota teles, ki nastane, ko se dve telesi stikata z glavama. V predstavi prevladuje diskurz kontaktne improvizacije, ki v sebi vsebuje dvojnost, enako dvojnosti predstave. Kontaktna improvizacija je nastala v 60. letih in nosi s seboj zgodovino čutne emancipacije in plesa v parih, hkrati pa je to danes "samo" zelo razširjena plesna tehnika. Gledalca predstava stalno pušča na tanki liniji med lastno interpretacijo in enostavnostjo gibov. Je premikanje nožnih prstov znak intimne? Hočeš nočeš se med predstavo zaveš, da ocenjuješ nastopajoča z vidika, ali sta dober par. Onadva ostajata vedno "kot-par", pri katerem ta "kot" pomeni mesto, kjer se odvija predstava.

Ni uporabno

Predstava iste koreografinje Ni uporabno (Out of Order) v izvedbi hrvaške skupine Tala Dance center obravnava odnos nastopajočih do publike. Po eni strani performerji deklarativno izražajo svojo razpoložljivost občinstvu: pripravljenost ugajati, pripravljenost izpolniti pričakovanja publike, hkrati pa kaže na stalno tesnobo z obeh strani, ali bodo pričakovanja izpolnjena. S simultanostjo dejanj, obravnavanjem odnosa do publike je predstava Ni uporabno enciklopedični primer sodobnega gledališča in njegovih postopkov. To podpira njena vizualna podoba: modri plesni podij, ki ga nastopajoči sproti markirajo z samolepilnim trakom, ter trenirke, ki so postale službena uniforma plesalcev sodobnega plesa. Kot celota je predstava duhovita in pravzaprav zelo prijazna do občinstva. Njen nabor že vsepovsod videnih postopkov lahko pripišemo ravno temu, da dobimo pravzaprav vse, kar od sodobnega plesa oz. gledališča pričakujemo

Več, kot pritiče vsebinskim zastavkom

Festival Nagib - ne glede na svojo produkcijsko skromnost - prerašča v enega najbolj zanimivih plesnih festivalov v Sloveniji. Morda po obsegu ali produkcijskih zmoglostih ne more tekmovali z etabliranimi primerki (Exodos, Mladi levi, Gibanica, Fronta), vendar je po svojih vsebinskih zastavkih s temi festivali povsem primerljiv; z Mladimi levi s svojo sodobnostjo in po svoji vsebinski artikularnosti in profiliranosti z Mestom žensk. Še več, Nagib v slovenski prostor prinaša ravno tiste vsebine, ki sodobnemu plesu v domačem prostoru predstavljajo travmatično mesto: sodobno razumevanje telesa med naravnim, družbenim, političnim, kulturnim in tehnološkim, ne pa zgolj estetskim. Četudi vodstvo festivala zastavlja svoje mišljenje plesa v navezavi na (eksperimentalni) gib, je hkrati dovolj odprto, da ga njegovo lastno (po mojem prepričanju: nezadostno) izhodišče ne terorizira do neproduktivnosti. Recimo odkrito: očitno je, da ponuja dosti več, kot pritiče njegovim vsebinskim zastavkom. Občinstva je bilo v teh dneh več, kot bi ga človek pričakoval, to pa predstave spremlja manj obremenjeno kot na festivalih v Ljubljani. Mariborska plesna scena ima vse tisto, kar je na ljubljanski z leti odmrlo: entuziazem, vznemirljive vsebine, pravo intuicijo, voljo; za razliko od ljubljanske pa nima problemov s sodobnostjo. Tu pa je seveda mesto in čas, da naleti na razumevanje mariborske kulturne politike, saj bi izpadlo amatersko, če bi ta leta 2012 Evropi ponudila zgolj kulturno dediščino, se pravi: če bi se odredotočila zgolj na postprodukcijo fosilnih kulturnih praks, četudi so te stvar slovenske etnije. Zato je treba investirati v potencial, ki ga v Mariboru ne manjka (vključno s tistimi domačimi umetniki, ki niso ves čas rezidenti Maribora). S parafrazo Partljiča bi rekel, da mora Maribor za začetek postati "prestonica tega, kar že je ali kar že ima". (Rok Vevar)

Mariborska plesna scena ima vse tisto, kar je na ljubljanski z leti odmrlo, v nasprotju z ljubljansko pa nima problemov s sodobnostjo

(čeprav to na žalost zelo redko vidimo na naših odrih), tako da moramo biti zadovoljni, mar ne? In ravno to je problematično, namreč: da ostane odnos do publike na ravni tematske obravnave, ni pa prisoten v strukturi predstave kot dogodka. Ta ohranja dokaj klasično enosmerno komunikacijo in niti ne zahteva kakega posebnega napore od publike niti ji ne naloži (so)odgovornosti za dogodek.

Nagibati se h kulturnemu - umetnemu

Predstava I want to be what I was when I wanted to be what I am plesalke in koreografinje **Silvane Suarez Cedeno** (Venezuela, Nemčija) je predstava o reprezentaciji ženskega telesa in o mesenem, histeričnem simptomu potlačene ženskosti. V predstavi plesalka/performerka svoj "teater ženskega telesa" razpre med dvema skrajnostima: med privlačno, seksualizirano in mikavno žensko, ki je uprizoritev moškega vidika in med vsa druga potencialna, a vendar vselej nerealizirana ženska telesa, ki se vselej izrazijo kot patološki, meseni, kričeči simptom potlačenih ženskih želja (histeriziranje, motorika avtomata itn.). Gledalci smo vselej ko-producenti prvega pogleda, ki v kulturi proizvaja stereotipno telo/naracijo/vlogo ženske, tej pa z regulacijskimi fikcijami pripisuje ženskost, "kot jo je hotela narava".

Turški sodobni ples

Z nelagodno vlogo ženske v kulturi se v evropskem prostoru ta trenutek najbolj drastično ukvarja turški sodobni ples, ki svoj historičen in emancipatorjen sodobno-plesni trenutek preloma, značilen za vse sodobno-plesne zgodovine, prav tako kakor pred 80 leti sodobni ples v Sloveniji, izvaja kot emancipacijo ženske pozicije v kulturi in družbi (za razliko od slovenske zgodbe iz prve polovice 20. stoletja je sodobna turška zgodba v tem do kraja eksplicitna, provokativna, brezkompro-

misna). Vendar smo na festivalu Nagib izmed bogate bere turškega sodobnega plesa (ta je star manj kot desetletje) videli dve predstavi, ki se ne vpisujeta ravno v njegov omenjeni emancipatorni register. Predstava "F" **Tugce Tuna** se ukvarja z gibom v kontekstu umetnega, neantropomorfnega, monstroznega. "Monstrumi nam predvsem kažejo, kako je relacija med mano in drugim, tako kot med telesom in telesom, hiazmatična, prav zato ker sta telesnost in subjektivnost - telo in misel - ovita drug z drugim, preplavljena, zapleteno in vzajemno konstitutivna," pravi v svoji knjigi Nevarne povezave Bojana Kunst. Ravno ti monstrumi vzbujajo v nas "nostalgijo po identifikaciji in grozo pred ikorporacijo". Tugce Tuna se zaveda, da je v sodobnem kontekstu koreografija možna samo še kot razgrnitev neke političnosti ali ideološkosti, njeni protagonisti zato s svojim plesom predstavljajo neko gibalno možnost kulture kiborgov.

Druga turška predstava z naslovom Sites plesalke in koreografinje **Begum Erciyas** je izredno pronicljiva študija razmerij med telesnimi in lesenimi objekti, razgrnjenimi v različnih odnosih, smisel teh odnosov pa se zgosti v gledalčevi percepciji. Gibanje objektov temelji na šolskem fizikalnem primeru pretvarjanja potencialne v kinetično energijo, razlika v odnosih med "padajočimi" objekti (les - les, les - telo, telo - telo) pa se nehote zgodi v gledalcu kot razlika v empatiji: če je v rušenju lesenih objektov za gledalčevu telo iritanten zgolj zvok, se pri padanju lesenih objektov na nastopajoča telesa v gledalčevem telesu pojavi bolečina kot posledica empatije. Morda bi lahko definirali takole: če smo z lesenimi objekti v nekakšnem "interobjektivnem" razmerju, ki ostaja recimo na čisti optični ravni, v primeru prisotnosti človeških teles ne moremo uiti hiazmu intersubjektivnosti, ki ga vselej nekje preči tudi bolečina.

Demonstracija tehnološke možnosti

Zadnja predstava sobotnega večera na Nagibu je bil solo avstrijskega umetnika **Georga Hobmeierja** z naslovom Waveform. Čeprav se solo začne razmeroma obetavno (preko vmesnikov, ki na telesu prozivajajo kinetične impulze v obliki trzlajev, neki "telesni DJ" upravlja s plesalčevim telesom), pa se ta z razstavo izhodiščnega efekta žal nikamor ne razvije. Na začetku se zdi, kakor da performer/ plesalec parodira tehnološki performans, vendar se izkaže, da stvar ni v tem: predstava ostane zgolj na ravni demonstracije neke tehnološke možnosti, ki bi se morala v performansu šele razviti.

Kritika

Mojstrska solistična animacija vsega

Lutkovni Vampir svetovno znanega nizozemskega gledališča Stuffed Puppet je obogatil zaključek ljubljanskega 9. Mini poletja in zadnje dni mariborskega 18. Poletnega lutkovnega pristana

UROŠ SMASEK

Ko je utihnil izbor zimzelenih skladb za spremljavo občinstva med vstopom v zamegljeni gledališki avditorij, so se po uvodni zatemnitvi "izvili" iz odrske teme polkrožno okoli odra in, recimo, nekje nad človeško višino razporejeni, postopno vse bolj skrivnostno "ožarjeni" žarometi. Po nadaljnjem pojavu domnevno prvega nastopajočega (bolj v ozadju z leve preko odra), ki ga je skoraj trenutno "zmotil" le neobičajni dojenčkov jok, pa se je v središčnem krožnem soju iz žarometa nad odrom postopoma pojavil iz odrskega mraka že na prvi pogled očitni "nosferatu", po domače ostuden vampir, torej zdaleč ne eleganten kot, recimo, v hollywoodskih filmih, temveč kot v istoimenski filmski klasiki Nosferatu (1922), z zašiljenimi ušesi in štrlečima prednjima zoboma.

Približno tako sugestivno se je začela lutkovna predstava za mladino in odrasle, Vampir svetovno znanega nizozemskega gledališča Stuffed Puppet (besedilo: Jan Veldman / likovna zasnova, lutke in izvedba: Neville Tranter / režija: Allan Zipsop / oblikovanje luči: Desiree Van Gelderren / kostumografija: Atty Kingma). In tako je vsaj v četrtek, 6. septembra, zvečer obogatila zaključek ljubljanskega 9. mednarodnega otroškega festivala Mini poletje (v organizaciji Mini teatra z Ljubljanskega gradu na velikem odru Lutkovnega gledališča Ljubljana) ter po napovedih naslednji večer še zadnje dni mariborskega 18. mednarodnega festivala Po-

letni lutkovni pristan (v organizaciji Lutkovnega gledališča Maribor na starem odru Slovenskega narodnega gledališča).

Uhato-zobati vampir v ogrinjalu se je pojavil prepričljivo lebdeče, z nekakšno belo štručko v poudarjeno krempljastih rokah, ki je sodeč po njegovih besedah bila izvor prej slišane dojenčkovega joka. Sicer pa je vampir bil v spremstvu angela, kakor ga je nagovoril, ki naj bdi nad sinom in ki ga je igral uvodoma omenjeni prvi, a kot se izkaže, tudi edini nastopajoči, torej obenem animator in interpret vampirja (Neville Tranter). Predstava pa se je potem razvila v izrazito bizarno, srhljivo, toda tudi duhovito pripoved o skrajno pogoltnem, a večinoma neuspešnem podjetniku in njegovem dvomljivem starčevskem pomočniku. Prvi je lastnik neperspektivnega globoko-gozdnega kampa, katerega edina, skrivna prebivalca sta prav vampir in nadnaravno hitro odraščajoči sin in kamor se najbrž brezupno zateče oče z očitno hudo bolno hčerko. Ta se hočeš nočeš takoj znajde na potencialnem meniju vampirja, hkrati pa se vanjo zagleda njegov sin...

Upriporitev pohvalno zaznamujejo srhljiva ozračja prizorov in obenem številne duhovite tekstovne domisljice, razumljive tudi po zaslugi nadvse natančne izgovorjave v mednarodni angleščini, recimo, besedno poigravanje s skoraj osnovnim vampirskim izrazom "nemrtev" (undead), češ da je po vampirskem bližnjem srečanju hčerka nemrta in torej nehčerka ipd. Predvsem pa je treba posebej pohvaliti mojstrsko animacijo vseh, kar velikih, bodisi skrivnostno lebdečih ali živahnih lutk, vodenih od zadaj, s poudarkom na zelo živo gibljivih glavah. Pohvalo zasluži večinoma tudi njihova glasovna interpretacija, s pomislekom, da bi lahko bila nekoliko bolj raznolika v primeru očeta in hčerke. Vsekakor pa navduši solistična izvedba že omenjenega edinega nastopajočega, ki tokrat ni prvič navdušil občinstva pri nas.

Bravurozna solistična izvedba Nevilla Tranterja

Rezultati žrebanja za gledališko predstavo La Callas

Po dve brezplačni vstopnici za ogled predstave, ki bo v nedeljo, 16. septembra, ob 17. uri v SNG Maribor, prejmejo:

Mirjana Colnarič, Ul. svobode 10, Miklavž na Drav. polju, **Andreja Dimnik**, Vosek 18 b, Pernica, **Nina Fuks**, Ljubljanska 100, Maribor, **Barbara Gamboši**, Trg. D. Kvedra 9, Maribor, **Marija Grubelnik**, Lenartova 16, Mežica, **Vida Gruberinič**, Kaspretova 12, Maribor, **Ibolka Haložan**, Porabska 6, Radenci, **Efka Horvat**, Bohova 15, Hoče, **Tatjana Jambrovič**, Terškova 14, Maribor, **Ruža Kalacun**, Ul. Vita Kraigherja 24, Maribor, **Erika Kralj**, Zelenikova 1, Ptuj, **Erika Lipičnik**, Gunduličeva 10, Maribor, **Branko Mencinger**, Sokolska 40, Maribor, **Katica Potružnik**, Kettejeva 21, Maribor, **Miha Pušenjak**, Aškerčeva 7, Slov. Bistrica, **Suzana Rebolj**, Betetova 4, Maribor, **Vladimira Salamon**, Mlekarniška 8, Maribor, **Lizika Stipanovič**, Prežihova 17, Maribor, **Marinka Širovnik**, Dolge njive 21 a, Voličina, **Marija Šlaher**, Ul. Pohorskega bataljona 6, Ruše, **Jožica Šober**, Radovanova 16, Maribor, **Karolina Tuksar**, Obrtniška 7, Slov. Bistrica, **Jožica Uvera**, Trg Dušana Kvedra 9, Maribor, **Dragotin Vehovar**, Ul. Moše Pijada 14, Maribor, **Maja Žmavec**, Teplevo naselje 3, Maribor.

Nagrajencem čestitamo. Brezplačne vstopnice boste prejeli po pošti.

VEČER